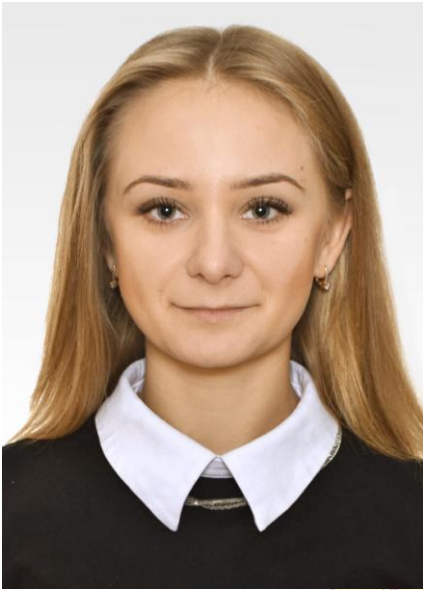

УДК: 343.11“363” “364”

ПЕРЕДУМОВИ ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО, НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ АБО У РАЙОНІ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

О. В. ЛАЗУКОВА,

*здобувач кафедри кримінального процесу,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
Україна, м. Харків,
e-mail: lazukov@ukr.net
ORCID 0000-0001-8756-6944*

Проаналізовано сучасні національні передумови інституалізації досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції. Відзначено, що детермінантами нормативного закріплення зазначеного інституту виступають об'єктивні та суб'єктивні чинники. З'ясовано сутність розглядуваного інституту, його місце в системі кримінального процесуального права. Звернено увагу на поліаспектне призначення інституту досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції.

Ключові слова: досудове розслідування; інститут досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції; військовий стан; надзвичайний стан; інституалізація; інституціоналізація.

Вступ. Протягом останніх двох років наша держава постає перед вкрай небезпечними викликами, на які вона повинна реагувати невідкладно й ефективно¹ [1-2]. Події, що відбуваються на Сході нашої держави, дестабілізація політичної обстановки, деструктивні процеси у багатьох сферах життя зумовили необхідність комплексного вирішення, в тому числі й законодавчим шляхом, проблемних питань, які притаманні сучасному аномічному суспільству.

Потреба в суттєвому вдосконаленні нормативного регулювання торкнулася й сфери кримінального судочинства. Забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду кримінальних

¹ Згідно з даними дослідження Global Terrorism Index, яке щорічно проводить Інститут економіки та миру, аналізуючи небезпечні процеси у 162 країнах, наша держава протягом двох останніх років входить до 20 країн за безпекою тероризму.

правопорушень в умовах проведення антитерористичної операції (далі – АТО) відповідно до норм чинного законодавства стало неможливим, адже воно було створено для потреб мирного часу. Таким чином, постала проблема особливого регламентування повноважень органів досудового розслідування у «кризових умовах». З огляду на це низкою нормативно-правових актів було внесено концептуальні зміни й доповнення до загального порядку здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень [3–6]. Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) був доповнений новим розділом IX¹ «Особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції» [7].

Аналіз змісту його положень дає змогу стверджувати, що в системі кримінального процесуального права з'явилася відносно відокремлена група норм, яка диференціює правореалізаційний процес в частині здійснення досудового розслідування в умовах дії особливих правових режимів, та утворює інститут досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції.

Поява цього нового інституту зумовила необхідність осмислення його правового змісту, передумов виникнення, нормативного оформлення, що й визначило напрям даного дослідження.

Метою статті є аналіз передумов нормативного закріплення інституту досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або в районі проведення АТО. У зв'язку зі специфікою правового регулювання логічно дослідити і його аксіологічну характеристику, що й визначає архітектуру даної роботи.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми, які стосуються нормативно-правового регулювання суспільних відносин в умовах дії особливих правових режимів, у зв'язку з їх специфічністю вивчаються фахівцями в галузі конституційного та адміністративного права.

Незважаючи на концептуальні зміни в кримінальному процесуальному законодавстві в частині здійснення досудового розслідування в умовах

воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення АТО, доводиться констатувати, що даному питанню в наукових колах не приділено достатньої уваги. В окремих працях лише наголошується на необхідності їх теоретичного осмислення та подальшого вдосконалення. Що стосується аналізу передумов інституалізації зазначених норм, то цей аспект науковцями взагалі не розглядався.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи природу соціальних підстав виникнення інституту права, В. Д. Філімонов та О. В. Філімонов цілком слушно зазначають, що підставами виникнення юридичних інститутів є певні сукупності окремих соціальних потреб у врегулюванні суспільних відносин [8, с. 36]. О. А. Керимова, аналізуючи передумови формування та розвитку правових інститутів, також відмічає, що в основі системи права лежать об'єктивні чинники, які зумовлюють об'єктивну необхідність появи нових правових інститутів [9, с. 89]. Не викликає сумнівів, що й поява інституту досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення АТО була зумовлена саме об'єктивною необхідністю.

Оскільки за будь-яким інститутом права стоїть своя історія інституалізації, спробуємо дослідити інститутогенез групи спеціальних норм права, які, разом із загальними нормами кримінального процесуального права, регулюють порядок здійснення досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення АТО. При цьому необхідно відзначити, що деякі вчені розглядають інституалізацію лише як технічну сторону утворення нового інституту [10, с. 53]. Як уявляється, дане поняття охоплює більш змістовний процес, саме тому вважаємо за необхідне спочатку проаналізувати семантичне значення цього терміна.

Вперше поняття інституалізації було проаналізовано у працях соціологів класичного періоду в першій половині ХХ ст. (М. Вебер, Г. Спенсер), активізація ж досліджень в цьому напрямі відмічається у другій половині ХХ ст. Думки дослідників з приводу термінологічного визначення поняття інституалізація умовно можна поділити на три групи. Так, перша група

дослідників трактує інституалізацію як процес становлення та «кристалізації» інститутів, якому властиві внутрішні й зовнішні ознаки (С. Гантінгтон, Г. Коупланд, С. Петтерсон, Н. Ползбі, К. Строем). Друга група науковців (П. Бергер, Т. Лукман, Л. Форбес, А. Селінгман та ін.) розглядають інституалізацію через складові самого процесу, зокрема, хабітуалізацію, легітимацію та легалізацію. Цікавою є й позиція представників такого напрямку, як неоінституціоналізм, зокрема, Р. Джефферсона, П. ДіМаджіо, Дж. Мейєра, Л. Лонглі, Д. Норт та ін. Вони підкреслюють динамічний характер інституалізації, відповідно до якого вона не закінчується моментом створення інституту, а передбачає його постійну трансформацію [11, с. 83-84].

Не прагнучи навести всі існуючі позиції щодо розуміння поняття інституалізації, оскільки це виходить за межі нашого дослідження, зазначимо, що при всьому різноманітті підходів до його визначення цей термін, як вірно відмічає Р. Г. Валієв, відображає «процес трансформації соціальних явищ і відносин зі статусу неформалізованих в статус формалізованих об'єктів» [12, с. 21]. Узагальнивши наведені авторські варіації поняття інституалізації, можна виробити «синтетичне» розуміння його визначення, що інтерпретується як обумовлений потребами суспільного розвитку процес юридичної формалізації соціальних явищ і відносин.

Слід наголосити, що в науковій літературі зустрічається також схожий за звучанням термін – «інституціоналізація». Досліджуючи праці правознавців, соціологів, економістів, особливої різниці у значенні даних термінів не спостерігається. В усіх випадках йдеться про процес запровадження/виникнення інститутів, тобто власне інститутогенез. Отже, можна дійти висновку, що поняття «інституалізація» та «інституціоналізація» використовуються паралельно і є синонімічними.

Дослідивши семантичне значення поняття інституалізації, повернемося до головного завдання дослідження. Здійснюючи аналіз сучасних національних передумов інституалізації досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення АТО, вважаємо за доцільне

класифікувати останні на об'єктивні та суб'єктивні. При цьому відмітимо, що такий поділ є умовним, оскільки вони між собою взаємопов'язані.

При дослідженні об'єктивних передумов інституалізації досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення АТО доцільно враховувати сучасну кримінальну процесуальну політику. Так, аналіз змісту положень ст. 2 КПК України дозволяє стверджувати, що серед завдань кримінального провадження саме захист особи від кримінальних правопорушень визнано домінантним. Досліджуючи проблему аксіології кримінального провадження, О. Ф. Дуфенюк також відмічає, що у вітчизняному кримінальному процесуальному законодавстві захист особи є першочерговим завданням, і тільки після нього йдеться про аналогічний захист суспільства та держави [13, с. 161].

Очевидний пріоритет захисту прав і законних інтересів особи від кримінальних правопорушень серед завдань кримінального провадження обумовлюється демократичним вектором кримінальної процесуальної політики, посиленням гуманістичної складової та гармонізацією кримінального процесуального законодавства з європейськими стандартами. Однак реалії сьогодення, зумовлені подіями на Сході країни та їх деструктивними наслідками в усіх сферах життя, змінюють пропорції пануючих у суспільстві цінностей у бік забезпечення безпеки держави. Це цілком зрозуміло, оскільки виконання поставлених завдань, зокрема й у сфері кримінального процесу, можливо лише за умови належного функціонування держави та ефективної реалізації передбачених законодавцем норм права.

Необхідно зазначити, що індикатором ефективності норм права виступає правозастосовний процес. Однак, коли втілені в законодавстві норми, орієнтовані на результат, не повною мірою сприяють досягненню поставленої мети в умовах дії особливих правових режимів або взагалі стають перепорою на шляху до її реалізації, видається необхідним переосмислення існуючого нормативно-правового регулювання задля якомога повної реалізації поставлених завдань.

Так, перевірка практикою застосування норм кримінального процесуального законодавства, які регулюють загальний порядок здійснення досудового розслідування, виявила необхідність створення додаткових спеціальних норм задля належного унормування проведення досудового розслідування в умовах АТО.

Зокрема, це обумовлено тим, що ситуація в районі проведення АТО значно ускладнила роботу органів досудового розслідування. До чинників, що зумовили дисфункціональність кримінальної процесуальної форми досудового розслідування в цьому районі (серед яких соціальні, політичні, правові, організаційні, матеріально-технічні), варто віднести:

- політичну дестабілізацію;
- відсутність належного нормативного регулювання;
- знищення інфраструктури, блокування роботи судів та органів охорони правопорядку;
- повне припинення діяльності органів досудового розслідування, судів на територіях, які тимчасово непідконтрольні Україні;
- втрату або знищення матеріалів кримінальних проваджень;
- існування реальної загрози життю учасників кримінального провадження, здійснення тиску на суддів та слідчих з боку представників незаконних збройних формувань;
- неможливість дотримання розумних строків, проведення невідкладних слідчих (розшукових) дій або дефіцит часу для їх проведення у зв'язку з небезпечною обстановкою;
- унеможливлення проведення деяких процесуальних дій, що пов'язано з міграцією населення, яке проживало в цих районах;
- об'єктивні складності в розслідуванні злочинів у зв'язку з неможливістю доступу до окремих територій, які тимчасово непідконтрольні Україні;
- відсутність досвіду роботи у органів досудового розслідування в таких умовах та з кримінальними правопорушеннями такої специфіки.

– стрімке зростання злочинності та, у зв'язку з цим, збільшення кількості потерпілих, у тому числі загиблих або зниклих безвісти.

Вказані негативні чинники зумовили необхідність створення оптимальної моделі здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень у районі проведення АТО. А оскільки право як явище залежить від суб'єкта [14, с. 105], то визнання законодавцем необхідності такого регулювання та нормативне закріплення інституту умовно можна назвати *суб'єктивною передумовою інституалізації*. Свого роду об'єктивні передумови стали, так би мовити, «юридичним мотивом» [9, с. 93; 15, с. 92], за допомогою якого об'єктивна необхідність внесення змін до кримінального процесуального законодавства щодо спеціального порядку здійснення досудового розслідування в районі проведення АТО трансформувалася в право.

Одразу хотілося б наголосити, що нормативне оформлення норм, які складають цей інститут, не слід сприймати тільки як таке, що зумовлене лише практичною необхідністю. На сучасному етапі розвитку кримінального процесуального права інститут досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення АТО – необхідна складова правового арсеналу. В умовах дії особливих правових режимів цінність права як загального соціального регулятора набуває надзвичайного змісту. Саме тому, на нашу думку, призначення цього інституту поліаспектне. По-перше, юридизація кримінальних процесуальних відносин на стадії досудового розслідування у «кризових» ситуаціях обумовлює забезпечення дієвості норм кримінального процесуального права. По-друге, максимально оптимальна та ефективна модель здійснення досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення АТО сприяє швидкому відновленню правопорядку в суспільстві, ліквідації наслідків кризових соціальних явищ або природних катаклізмів. По третє, виступає гарантом забезпечення основних прав і свобод громадян в умовах дії особливих правових режимів.

Проте на даний час інституалізація досліджуваних норм ще не

завершилась і процес побудови оптимальної моделі досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення АТО триває. А оскільки ні дотримання прав людини, ні національна безпека не можуть бути зведені в ранг абсолютного принципу, необхідний певний баланс між ними. Подібний баланс означає, що жоден з вищезазначених принципів не буде реалізований повною мірою, проте саме компроміс між ними може бути основою стабільного демократичного режиму [16, с. 109].

Цілковито підтримуючи позицію Є. Е. Задворянського й усвідомлюючи неминучу дилему пріоритету захисту прав людини та забезпечення національної безпеки, вважаємо, що при оцінці досліджуваного інституту повинні враховуватися не лише співвідношення отриманого результату і заздалегідь запланованої мети, але й рівень відповідності такого «виняткового» регулювання загальноправовим принципам і загальнолюдським цінностям.

На підтримку цієї думки наведемо Висновок консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету міністрів Ради Європи з питання «Роль суддів у захисті верховенства права та прав людини в контексті тероризму» № 8 (2006), в якому зазначається, що якщо тероризм повинен розглядатись як чинник, що створює особливу ситуацію, яка виправдовує тимчасові й специфічні дії, що обмежують певні права у зв'язку з його виключною небезпекою, то ці заходи повинні визначатися законом, бути необхідними та пропорційними цілям демократичного суспільства [17].

Підсумовуючи, хотілося б зазначити, що в подальшому необхідність у такому особливому, «винятковому» правовому регулюванні може і не знадобитися. Це право до випадку – *ad hoc*, а наведені вище передумови, за яких об'єктивно необхідне застосування цього інституту, можуть більше не з'явитись (оскільки реальні на даний час загрози з часом стануть лише потенційними). Проте, незважаючи на це, кримінальне процесуальне законодавство має у своїй структурі містити спеціальний порядок здійснення досудового розслідування при запровадженні особливого правового режиму.

Висновки. Безпекові виклики актуалізували в нашій державі питання

щодо формування належної протидії й боротьби з тероризмом та детермінували у відповідь загрозам організаційні й правові заходи. Зазнала певних змін і кримінальна процесуальна форма досудового розслідування кримінальних правопорушень. Серед детермінант, що безпосередньо впливали на інституалізацію досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення АТО, визначали її параметри і зміст, слід виокремити об'єктивні й суб'єктивні передумови. Варто відмітити, що юридизація зазначених норм була зумовлена не лише практичною доцільністю. Призначення даного інституту видається більш універсальним і, в міру можливої стабілізації він, на наш погляд, не втратить свого практичного значення.

Водночас не можна стверджувати, що процес інституалізації остаточно завершився, оскільки практика застосування норм кримінального процесуального законодавства, які регулюють порядок здійснення досудового розслідування в умовах дії особливих правових режимів, демонструє прогалини, відсутність правової визначеності. Як уявляється, розробка оптимальної моделі здійснення досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення АТО – пріоритетний напрям теоретичного осмислення.

Список літератури:

1. Global Terrorism Index 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/11/Global-Terrorism-Index-2015.pdf>.
2. Global Terrorism Index 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2016/11/Global-Terrorism-Index-2016.2.pdf>.
3. Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції : Закон України від 12.08.2014 р. № 1632-VII // Відом. Верхов. Ради України. – 2014. – №. 39. – Ст. 2009.
4. Про внесення змін до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» щодо превентивного затримання у районі проведення антитерористичної операції осіб, причетних до терористичної діяльності, на строк понад 72 години : Закон України від 12.08.2014 р. № 1630-VII // Відом. Верхов. Ради України. – 2014. – № 39. – Ст. 2007.
5. Про затвердження Інструкції про порядок превентивного затримання у районі проведення антитерористичної операції осіб, причетних до терористичної діяльності, та особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції: Спільний наказ Міністерства внутрішніх справ України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України від 26.08.2014 р.

№ 872/88/537 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 67. – Ст. 127.

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо невідворотності покарання осіб, які переховуються на тимчасово окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції: Закон України від 15.01.2015 р. № 119-VIII // Відом. Верхов. Ради України. – 2016. – № 22. – Ст. 453.

7. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції: Закон України від 12.08.2014 р. № 1631-VII // Відом. Верхов. Ради України. – 2014. – № 39. – Ст. 2008.

8. *Филимонов В. Д.* Институт права. Институт уголовного права. Институт уголовно-исполнительного права / В. Д. Филимонов. О. В. Филимонов. – М. : ИД «Юриспруденция», 2014. – 256 с.

9. *Керимова Е. А.* Правовой институт (теоретико-правовое исследование) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Е. А. Керимова. – Саратов, 1998. – 170 с.

10. *Чеснов К. В.* Конституционно-правовая институционализация системы исполнительной власти в России : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / К. В. Чеснов. – Белгород, 2011. – 167 с.

11. *Сухорукова М. О.* Глобальна інституалізація: сутнісні характеристики та етапи розвитку / М. О. Сухорукова // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2014. – № 4 (75). – С. 83–91.

12. *Валиев Р. Г.* О значении концепта “правовая институционализация” / Р. Г. Валиев // Юридическая наука и практика: история и современность : сб. материалов I Междунар. науч.-практ. конф. – Рязань : Изд-во «Концепция», 2013. – С. 21–24.

13. *Дуфенюк О. М.* Аксіологія кримінального провадження [Електронний ресурс] / О. М. Дуфенюк. – Режим доступу : http://www.lsej.org.ua/3_2014/45.pdf.

14. *Матузов Н. И.* К делению права на объективное и субъективное / Н. И. Матузов // Правоведение. – 1971. – № 2. – С. 105–106.

15. *Ушаков А. А.* Право – субъективный образ объективного мира / А. А. Ушаков // Правоведение. – 1973. – № 2. – С. 90–99.

16. *Задворянский Е. Э.* Роль судебного контроля в конституционно-правовом обеспечении безопасности и противодействия терроризму (на примере судебной практики Израиля) / Е. Э. Задворянский // Наука и образование: хозяйство и экономика; предпринимательство; право и управление, 2011. – № 10 (16). – С. 107–115.

17. Роль суддів у захисті верховенства права та прав людини в контексті тероризму: Висновок № 8 (2006), схвалений Консультативною радою європейських суддів, документ № ССЖЕ (2006) 3. – Страсбург, 8-10 листопада 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://court.gov.ua/userfiles/visn_8_2006.pdf.

References:

1. Global Terrorism Index 2015. economicsandpeace.org. Retrieved from <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/11/Global-Terrorism-Index-2015.pdf>.

2. Global Terrorism Index 2016. economicsandpeace.org. Retrieved from <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2016/11/Global-Terrorism-Index-2016.2.pdf>.

3. Pro zdiysnennya pravosuddya ta kriminal'nogo provadzhennya u zv'yazku z provedennyam antiteroristichnoї operatsii: Zakon Ukraїni vid 12.08.2014 № 1632-VII [On the administration of justice and criminal proceedings in connection with the anti-terrorist operation of 12.08.2014 No 1632-VII]. (2014). *Vidom. Verkhov. Radi Ukraїni, 39* [in Ukrainian].

4. Pro vnesennya zmin do Zakonu Ukraїni «Pro borot'bu z terorizmom» shchodo preventivnogo zatrimannya u rayoni provedennya antiteroristichnoї operatsii osib, prichetnikh do teroristichnoї diyal'nosti, na strok ponad 72 godini: Zakon Ukraїni vid 12.08.2014 № 1630-VII [On Amendments to the Law of Ukraine "On Combating Terrorism" on preventive detention in the area of the antiterrorist operation of persons involved in terrorist activities for over 72 hours of

12.08.2014 No 1630-VII]. (2014). *Vidom. Verkhov. Radi Ukraini*, 39 [in Ukrainian].

5. Pro zatverdzhennya Instruksii pro poryadok preventivnogo zatrimannya u rayoni provedennya antiteroristichnoi operatsii osib, prichetnikh do teroristichnoi diyal'nosti, ta osoblivogo rezhimu dosudovogo rozsliduvannya v umovakh voennogo, nadzvichaynogo stanu abo u rayoni provedennya antiteroristichnoi operatsii: Spil'niy nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukraïni, General'noi prokuraturi Ukraïni, Sluzhbi bezpeki Ukraïni vid 26.08.2014 № 872/88/537 [On approval of Instruction on preventive detention in the area of the antiterrorist operation of persons involved in terrorist activities, and special regime of pre-trial investigation under martial law, emergency or in the area of antiterrorist operations: joint order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the Prosecutor General of Ukraine Security Service Ukraine of 26.08.2014 No 872/88/537]. (2014). *Ofitsiyiny visnik Ukraïni*, 67 [in Ukrainian].

6. Pro vnesennya zmin do deyakikh zakonodavchikh aktiv Ukraïni shchodo nevidvorotnosti pokarannya osib, yaki perekhovuyut'sya na тимчасово окупованій території Ukraïni abo v rayoni provedennya antiteroristichnoi operatsii: Zakon Ukraïni vid 15.01.2015 № 119-VIII [On amendments to some legislative acts of Ukraine concerning the inevitability of punishment of people who are fleeing the temporarily occupied territory of Ukraine or in the area of anti-terrorist operation of 15.01.2015 No 119-VIII]. (2016). *Vidom. Verkhov. Radi Ukraini*, 22 [in Ukrainian].

7. Pro vnesennya zmin do Kriminal'nogo protsesual'nogo kodeksu Ukraïni shchodo osoblivogo rezhimu dosudovogo rozsliduvannya v umovakh voennogo, nadzvichaynogo stanu abo u rayoni provedennya antiteroristichnoi operatsii: Zakon Ukraïni vid 12.08.2014 № 1631-VII [On Amendments to the Criminal Procedural Code of Ukraine regarding of special regime pre-trial investigation under martial law, emergency or in the area of anti-terrorist operation of 12.08.2014 No 1631-VII]. (2014). *Vidom. Verkhov. Radi Ukraini*, 39 [in Ukrainian].

8. Filimonov, V.D., Filimonov, O.V. (2014). Institut prava. Institut ugolovnogo prava. Institut ugolovno-ispolnitelnogo prava [*Institute of Law. Institute of Criminal Law. Institute of Penitentiary Law*]. Moscow: Yurisprudentsiya [in Russian].

9. Kerimova, Ye.A. (1998). Pravovoy institut (teoretiko-pravovoe issledovanie) [Legal Institute (theoretical and legal research)]. *Candidate's thesis*. Saratov [in Russian]

10. Chesnov, K.V. (2011). Konstitutsionno-pravovaya institutsionalizatsiya sistemy ispolnitelnoy vlasti v Rossii [Constitutional and legal institutionalization of the system of executive power in Russia]. *Candidate's thesis*. Belgorod [in Russian].

11. Sukhorukova, M.O. (2014). Globalna instutualizatsiya: sutnisni kharakteristiki ta etapi rozvitku [Global institutionalization: intrinsic characteristics and development stages]. *Zovnishnya torgivlya: ekonomika, finansi, pravo – Foreign trade, economics, finance, law*, 4 (75), 83–91 [in Ukrainian].

12. Valiev, R.G. (2013). O znachenii kontsepta "pravovaya institutsionalizatsiya" [The significance of the concept of "legal institutionalization"]. *Yuridicheskaya nauka i praktika: istoriya i sovremennost: sbornik materialov I Mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii – Legal Science and Practice: Past and Present*. Ryazan, 21-24 [in Russian].

13. Dufenyuk, O.M. Aksiologiya kriminalnogo provadzhennya [*Axiology of criminal proceedings*]. www.lsej.org.ua. Retrieved from http://www.lsej.org.ua/3_2014/45.pdf [in Ukrainian].

14. Matuzov, N.I. (1971). K deleniyu prava na obektivnoe i subektivnoe [By the division of the right to objective and subjective]. *Pravovedenie – Jurisprudence*, 2, 105-106 [in Russian].

15. Ushakov A.A. (1973). Pravo – subektivnyy obraz obektivnogo mira [Right – a subjective image of the objective world]. *Pravovedenie – Jurisprudence*, 2, 90–99 [in Russian].

16. Zadvoryanskiy, Ye.E. (1973). Rol sudebnogo kontrolya v konstitutsionno-pravovom obespechenii bezopasnosti i protivodeystviya terrorizmu (na primere sudebnoy praktiki Izrailya) [The role of judicial review in the constitutional and legal security and counter-terrorism (for example, the judicial practice of Israel)]. *Nauka i obrazovanie: khozyaystvo i ekonomika; predprinimatelstvo; pravo i upravlenie – Science and Education: Agriculture and economics; entrepreneurship; law and governance*, 2011, 10 (16), 107–115 [in Russian].

17. Rol suddiv u zakhisti verkhovenstva prava ta prav lyudini v konteksti terorizmu [*The role of judges in the international context and in the context of terrorism*]: Visnovok № 8 (2006), skhvaleniy Konsultativnoyu radoyu evropeyskikh suddiv, dokument № CCJE (2006) 3. Strasburg, 8-10.11.2006. court.gov.ua. Retrieved from http://court.gov.ua/userfiles/visn_8_2006.pdf.

Лазукова О. В. Предпосылки институционализации досудебного расследования в условиях военного, чрезвычайного положения или в районе проведения антитеррористической операции.

Проанализированы современные национальные предпосылки институализации досудебного расследования в условиях военного, чрезвычайного положения или в районе проведения антитеррористической операции. Отмечается, что детерминантами нормативного закрепления указанного института выступают объективные и субъективные факторы. Выясняется сущность рассматриваемого института, его место в системе уголовного процессуального права. Обращается внимание на полиаспектное назначения института досудебного расследования в условиях военного, чрезвычайного положения или в районе проведения антитеррористической операции.

Ключевые слова: досудебное расследование; институт досудебного расследования в условиях военного, чрезвычайного положения или в районе проведения антитеррористической операции; военное положение, чрезвычайное положение, институализация, институционализация.

Lazukova O. V. Premises institutionalization of the pre-trial investigation in the martial law, emergency or in the area of anti-terrorist operation.

This article analyzes the current national premises for institutionalization of the pre-trial investigation in the martial law, emergency or in the area of anti-terrorist operations. It is noted that the determinants of regulatory consolidation of these institution are the objective and subjective factors. It turns out the essence of the institution, its place in the system of criminal procedural law. Attention is drawn to polysemantic purpose of the pre-trial investigation in the martial law, emergency or in the area of anti-terrorist operations.

Keywords: pre-trial investigation in the martial law; emergency or in the area of anti-terrorist operation; martial law; emergency law; area of anti-terrorist operation, institutionalization.

Надійшла до редколегії 24.11.2016 р.